

no. 2007–1130 serial no. 08/833,892. URL: <http://www.ca9.uscourts.gov/images/stories/opinions-orders/07-1130.pdf>.

8. Charles R. Macedo Processes must be tied to machine or transform matter to be patent-eligible in the United States. *Journal of Intellectual Property Law and Practice*. January 27, 2009. URL: http://www.arelaw.com/downloads/ARElaw_MachineOrTransformation.pdf.

9. Prometheus Laboratories, Inc v Mayo Collaborative Services and Mayo Clinic Rochester, 628 F.3d 1347, 1355-56 (Fed. Cir. 2010). URL: <http://www.supremecourt.gov/opinions/11pdf/10-1150.pdf>.

10. Mayo medical laboratories, and Mayo clinic Rochester v. Prometheus laboratories, INC., Respondent. Argued December 7, 2011, Decided March 20, 2012. URL: <http://www.aipia.org/advocacy/judicial/2011/Documents/Mayo%20v%20%20Prometheus%20-%20AIPA%20Amicus.pdf>.

11. Gerald Goldberg, Original Patents Issued Per Fiscal Year for TC 2700, (unpublished study, available in app. 1, infra). URL: <http://www.nipli.org/docs/computer.pdf>.

12. Telesco; William J. (Torrington, CT) «Methods, systems, and computer program products for search result driven charitable donations» June 12, 2012 / Current U.S. Class: 707/705; 705/39. URL: <http://www.google.com/patents/US8200644>.

Одержано 14.04.2017

УДК 346.26/347.191

Ліліана Василівна Сіщук,

*науковий співробітник лабораторії проблем корпоративного права
Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України,
кандидат юридичних наук*

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ УПРАВЛІННЯ У ПРИВАТНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Як показує практика правозастосування, починаючи відлік з часу набуття Україною незалежності і до нині, більшість юридичних осіб, що створюються на вітчизняному ринку з метою ведення малого і середнього бізнесу, реєструються учасниками цивільних правовідносин у організаційно-правовій формі товариств з обмеженою відповідальністю або ж як приватне підприємство.

Якщо звернути увагу на специфіку регулювання у законодавстві питань, пов'язаних із діяльністю і управлінням зазначеними юридичними особами, то, як відомо, правове становище товариств з обмеженою відповідальністю більш-менш врегульовано на кодифікованому рівні, а також окремими нормами Закону України «Про господарські товариства». Більше того, ведеться правотворча діяльність з підготовки зареєстрованого законопроекту про товариства з обмеженою відповідальністю для подальшого розгляду у Верховній Раді України і прийняття відповідного закону.

Інша ситуація має місце щодо приватних підприємств, оскільки правового регулювання діяльності таких суб'єктів на рівні законодавства фактично не закріплено. Адже Господарський кодекс України (далі – ГК України) дає тільки дефініцію «приватне підприємство» (Глава 11), а у Цивільному кодексі України (далі – ЦК України) не передбачено такої організаційно-правової форми, як приватне підприємство. У зв'язку з цим, порядок організації та здійснення управління приватним підприємством визначається його установчими та іншими внутрішньокорпоративними документами з урахуванням загальних

положень про суб'єктів господарювання, визначених у Главах 6 та 7 ГК України, і загальних положеннях про юридичні особи, визначених у Главі 7 ЦК України. Зокрема, у ч. 1 ст. 83 ЦК України зазначається, що юридичні особи можуть створюватися у формі товариств, установ та в інших формах, встановлених законом. Наведене положення, з урахуванням норм ст. 63 ГК України, що визначає види і форми підприємств, дає підстави відносити до інших форм юридичних осіб й приватні підприємства.

Так, згідно ч. 3 ст. 62 ГК України, підприємство, якщо законом не встановлено інше, діє на основі статуту або модельного статуту. При цьому, відповідно до ч. 4 ст. 57 ГК України, статут суб'єкта господарювання повинен містити відомості ... про органи управління і контролю, їх компетенцію, ..., а також інші відомості, пов'язані з особливостями організаційної форми суб'єкта господарювання, передбачені законодавством. Статут може містити й інші відомості, що не суперечать законодавству. Згідно ч. 1 ст. 88 ЦК України, у статуті вказуються найменування юридичної особи, органи управління товариством, їх компетенція, порядок прийняття ними рішень, ... якщо додаткові вимоги щодо змісту статуту не встановлені цим Кодексом або іншим законом.

Державний комітет з питань регуляторної політики та підприємництва, який у своєму листі від 15.03.2011 № 2571, даючи роз'яснення стосовно деяких питань діяльності приватного підприємства, також відзначив, що зважаючи на відсутність в законі спеціальної вказівки щодо приватних підприємств, то єдиним і обов'язковим для даного виду підприємств установчим документом є статут, який за своїм змістом повинен відповідати загальним вимогам, передбаченим частиною четвертою статті 57 ГК України, а саме – містити відомості про ... органи управління і контролю, їх компетенцію, ... а також інші відомості, пов'язані з особливостями організаційної форми суб'єкта господарювання, передбачені законодавством.

Отже, оскільки спеціальним законодавством не передбачений механізм управління приватним підприємством, такі відносини регулюються установчим документом – статутом. Статут є локальним актом, положення якого визначають порядок створення, діяльності, реорганізації та ліквідації приватного підприємства. Особливістю складання і затвердження статуту є те, що у такому акті можна закріплювати положення для заповнення прогалів у законодавстві, якщо на це немає прямих законодавчих заборон, а також якщо це не впливає зі змісту чи з суті таких відносин.

Тому у кожному конкретному випадку на питання про особливості структури управління приватним підприємством потрібно шукати відповідь саме в положеннях установчого документа і внутрішньопідприємствних положеннях про діяльність органів управління, якщо такі акти розроблені і затверджені засновником підприємства. Так, відповідно до ч. 2 ст. 65 ГК України, власник здійснює свої права щодо управління підприємством безпосередньо або через уповноважені ним органи відповідно до статуту підприємства чи інших установчих документів. З наведеного випливає, що засновник має право самостійно здійснювати управління підприємством та/або створювати і передавати окремі питання на вирішення іншим органам управління, що має бути закріплено в установчих документах шляхом визначення принципів і правил управління підприємством, а також визначення ієрархічної структури органів управління таким підприємством з визначенням їх компетенції.

Таким чином, можна припустити, що стратегічні, тактичні та поточні питання діяльності товариства можуть вирішуватися виключно засновником (власником) майна приватного підприємства. Оскільки відсутні спеціальні норми закону, що визначали б перелік питань, що відносяться до виключної компетенції засновника (власника) приватного підприємства, який виступає вищим органом підприємства, то такий перелік визначається

статутом. Специфікою питань, що віднесені статутом до виключної компетенції вищого органу управління є те, що такі питання вирішуються тільки вищим органом управління і не можуть бути передані до виконання іншим органам управління без належного на те розпорядження вищого органу – засновника (власника) підприємства.

Якщо звернути увагу на п. 1 ч. 1 ст. 63 і ст. 113 ГК України, то приватним підприємством визнається підприємство, що діє на основі приватної власності одного або кількох громадян, іноземців, осіб без громадянства та його (їх) праці чи з використанням найманої праці. Приватним є також підприємство, що діє на основі приватної власності суб'єкта господарювання – юридичної особи. З закріпленої дефініції випливає, що підприємство є юридичною особою, а тому приватне підприємство і засновник (власник) такого підприємства є самостійними суб'єктами права. Засновник (власник) приватного підприємства при створенні юридичної особи набуває по відношенню до неї корпоративних прав, одним із яких, відповідно до ст. 167 ГК України, є право на участь в управлінні справами господарської організації, а приватне підприємство є власником майна, переданого засновником (власником) до статутного капіталу підприємства. При цьому, саме засновник (власник) приватного підприємства, реалізуючи право на участь в управлінні, має можливість на власний розсуд затверджувати установчі документи і вносити до них зміни, в тому числі щодо питання організації та здійснення управління справами приватного підприємства, визначення структури та компетенції керівних органів та інших питань із врахуванням загальних положень чинного законодавства, що визначають загальні вимоги до форми та змісту таких документів.

Також у ч. 3, 5 ст. 65 ГК України закріплено положення, що для керівництва господарської діяльності підприємства власник (власники) безпосередньо або через уповноважені органи ... призначає (обирає) керівника підприємства, який є підзвітним власнику, його уповноваженому органу чи наглядовій раді. Керівник підприємства без доручення діє від імені підприємства, представляє його інтереси в органах державної влади і органах місцевого самоврядування, інших організаціях, у відносинах з юридичними особами та громадянами, формує адміністрацію підприємства і вирішує питання діяльності підприємства в межах та порядку, визначених установчими документами. Відповідно до ч. 1 ст. 92 ЦК України, юридична особа набуває цивільних прав та обов'язків і здійснює їх через свої органи, які діють відповідно до установчих документів та закону.

Аналіз зазначених нормативних положень, із врахуванням специфіки функціонування приватного підприємства, дає підстави для висновку, що засновник (власник) приватного підприємства має право створювати виконавчий орган. Виконавчим органом є директор (керівник) підприємства, який вирішує поточні питання діяльності підприємства, за винятком тих, що віднесені статутом до виключної компетенції засновника (власника). Також засновник (власник) підприємства може приймати рішення про передачу частини повноважень, що належать йому, до компетенції виконавчого органу (директора, керівника). При цьому директор є підзвітним засновнику (власнику) підприємства і організовує виконання його рішень. Не є виключенням і можливість виконувати повноваження директора засновником приватного підприємства, оскільки прямої заборони закон не містить.

У зв'язку з цим, юридичною підставою виникнення і реалізації повноважень директора приватного підприємства може бути: 1) положення установчих документів або закону, якими передбачається право (повноваження) певного органу чи органів юридичної особи діяти в її інтересах (а саме, визначення в статуті переліку та структури органів підприємства, їх компетенцію та обсяг повноважень), що передбачено ч. 2 ст. 92 ЦК України; 2) довіреність у випадках, визначених установчими документами або законом. Разом з

тим, у статуті доцільно визначати перелік питань, що можуть вчинятися без довіреності, а також випадки, у яких виконання ряду дій товариства має вчинятися виключно за згодою засновника (власника) підприємства на підставі довіреності.

Тому згідно ч. 3, 4 ст. 92 ЦК України, орган або особа, яка відповідно до установчих документів юридичної особи чи закону виступає від її імені, зобов'язана діяти в інтересах юридичної особи, добросовісно і розумно та не перевищувати своїх повноважень. Порушення цього обов'язку призводить до негативних наслідків у внутрішніх відносинах юридичної особи. Якщо ж члени органу юридичної особи та інші особи, які відповідно до закону чи установчих документів виступають від імені юридичної особи, порушують свої обов'язки щодо представництва, вони несуть солідарну відповідальність за збитки, завдані ними юридичній особі.

Таким чином, особливості управління приватним підприємством повинні чітко прописуватися в установчих документах із врахуванням загальних положень чинного законодавства, що визначають загальні вимоги до форми та змісту таких документів, що є основним регулятором діяльності приватного підприємства. Зокрема, з метою уникнення зловживань зі сторони засновника приватного підприємства та недопущення перевищення повноважень чи бездіяльності виконавчим органом такої юридичної особи важливе значення має організація управління приватним підприємством з чіткою структурою і визначеною компетенцією керівних органів.

Одержано 27.04.2017

УДК 347.1

Катерина Олегівна Скриннікова,

викладач кафедри цивільно-правових дисциплін факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3721-4462>

ПРОБЛЕМА НОРМАТИВНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ ПАЦІЄНТІВ У ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИНАХ

На сучасному етапі проведення реформи системи охорони здоров'я набуває особливого значення питання забезпечення захисту прав пацієнтів у договірних відносинах. Однак, на даний час, відсутнє ефективне нормативно-правове регулювання відносин у сфері медицини. В результаті права пацієнтів не досить чітко деталізовані, що призводить до зловживань медичними установами.

Дослідженням зазначеного питання неодноразово займалися науковці, зокрема такі як: С. Б. Булеца, І. В. Венедиктова, О. В. Крилова, Г. Колоколов, А. В. Савицька, О. І. Смотров, І. Я. Сенюта, С. Г. Стеценко, М. М. Малєїна. Однак, на цей час, існують окремі питання, які не в повній мірі висвітлені в дослідженнях вчених, пов'язані з питаннями захисту прав пацієнтів в договірних відносинах.

Пацієнт є основним учасником цивільно-правових відносин у сфері охорони здоров'я, оскільки за відсутності такого суб'єкта в існуванні цієї системи немає сенсу.

Науковцями по різному трактується поняття «пацієнт». С. Г. Стеценко пропонує таке визначення поняття «"пацієнт" – це особа, яка звернулась за наданням профілактичної,